

FLORIN BICAN DE LA TEATRUL ÎN TEATRU, LA VISUL ÎN VIS

Turneul britanic al Teatrului de comedie din București, cu piesa lui Shakespeare „Visul unei nopți de vară“

In engleză, zicalei românești, — sau poate bulgărești — „a vinde castraveți grădinarului“ îi corespunde expresia „a duce cărbuni la Newcastle“, localitate renumită pe vremuri pentru productivitatea minelor sale de cărbune. Dincolo de deosebirile de conținut, ambele zicale sintetizează zădărnicia acțiunii de comercializare a produsului finit prin returnarea sa la sursă.

Dacă ar fi să urmărim înțelegerea populară, Teatrul de Comedie din București ar fi trebuit să fie cel puțin circumspect în aducerea spectacolului „Visul unei nopți de vară“ la Londra. Numai că decizia de a se produce cu șecspir la el acasă nu aparține teatrului de comedie ci grădinarului și respectiv minerului din

Newcastle, reprezentați prin organizatorii Festivalului Internațional de Teatru din Londra, care au selectat spectacolul ca pe un mijloc de reprovizionare a înșeși sursei.

Se produce astfel un miracol la sursă, datorat, se pare, economiei de piață... „Visul unei nopți de vară“, așa cum îl visează regizorul Alexandru Darie și actorii Teatrului de Comedie pe scena teatrului „Lyric“ din Londra în fiecare seară, îi captivează pe băștinași, și nu numai pe ei. Acest vis reprezintă exemplul unei rațiuni care produce monștri în stare de veghe. Somnul rațiunii încalzimate și încâtușate de convenție creează un spațiu în care monștrii capătă sens și — încetînd să mai fie aberații — încetează de a mai fi monștri: devin spirite. Poate această jucăușă revenire la subconștientul colectiv să fie explicația

entuziasmului cu care a fost primită piesa la Londra. Sosirea ei aici a fost precedată de faima ei. Nu puțini cronicari au văzut-o la București și s-au grăbit să-i laude meritele în presa britanică, ceea ce — implicit — și inevitabil — a ridicat ștacheta pretențiilor. Lucy Neal, directoarea Festivalului Internațional de Teatru de la Londra (LIFT '91) în cadrul căreia se joacă piesa, a declarat revistei „Observer“ că această montare va deschide ochii publicului autohton asupra lui Shakespeare.

Comparațiile cu Peter Brook sînt inevitabile și periculoase totodată. Dar spectacolul le rezistă și acestora cu succes. „The Independent“ descrie spectacolul Teatrului de Comedie ca pe „cea mai remarcabilă producție de la Peter Brook încoace“. După deschiderea seriei de spectacole la Londra, luni, 8 iulie, cronicile elogioa-

se s-au ținut lanț. Entuziasmului din presă i s-a adăugat entuziasmul din fiecare seară al publicului. Faptul că spectacolul se joacă în română nu pare să diminueze capacitatea de percepție a spectatorilor, ei — în mod paradoxal — o amplifică. Deconectîndu-se de la canalul lingvistic, spectatorii se branzează pe vizualul pur, completat și susținut de efecte sonore fiind la rîndul lor de auditivul pur. Faptul că această redistribuire a percepției este posibilă se datorează șocantei traduceri a textului în imagine și în acțiune, traducere care beneficiază din plin de decorul lui Puiu Antemir și de costumele Mariei Miu.

Familiaritatea publicului britanic cu piesa nu ar fi suficientă ca să explice acceptarea ei fără rezerve. Publicul este fascinat mai degrabă de dublul miracol al nașterii piesei sub ochii săi, din jocul unor actori cărora piesa le dă la rîndul ei naștere. Aceasta este esența visului...

Viziunea care stă la baza acestei montări nu a scăpat nici cronicarilor, nici publicului. Spiritul și mesajul piesei au fost preluate osmotic în sală, prin invizibila membrană selectivă a unor precondiționari care de astă dată au funcționat favorabil, ele fiind general-umane.

După al treilea spectacol de la Londra, publicul a rămas în sală pentru discuții. Poate nu întîmplător, în acea seară publicul includea un număr considerabil de experți. Era în sală Caryl Churchill, dramaturg de prestigiu și autoare a piesei despre România ultimilor doi ani „Pădurea nebună“, care s-a jucat și la București. Era în sală, de asemenea, Mark Wingdary regizorul piesei „Pădurea nebună“ și director al Școlii Centrale de Artă Dramatică din Londra. Oameni de teatru din Marea Britanie, Statele Unite, Franța, Germania, Turcia au elogiât spectacolul de pe pozițiile unor profesioniști. Remarcabilă a fost atmosfera de relaxare creatoare instaurată în sală pe parcursul discuției.

În pauza spectacolului din aceeași seară, îmi fuseseră prezentați un cuplu de dramaturgi britanici al căror nume îmi fac un titlu de glorie din a nu-l reține. Ațtitudinea lor față de spectacol era de o indulgență superioritate. „Piesa“, mi-au spus ei, „nu se adresează maselor...“. În continuare au emis aprecieri cu care pe vremuri ar fi luat premii la „Cîntarea României“, de genul „nu masele trebuie să vină la teatru, ci teatrul trebuie să vină la mase, eliminînd tot ce depășește nivelul de înțelegere al acestora“. „Noi“, mi s-au dat cei doi de exemplu, „facem piese pentru mineri“. Le-am spus că la noi e invers...

După Londra, spectacolul s-a deplasat la Sheffield, Oxford, Cambridge, unde „masele“ — evident ignorante din punctul de vedere al celor doi — i-au făcut o primire de un entuziasm vecin cu exaltarea: actorilor li se strepeziseră urechile de elogiile repetate la nesfîrșit — wonderful, terrific, magic, brilliant, super, etc.

Urmărind spectacolul seară de seară, am avut revelația viabilității lui. Acest spectacol trăiește pe scenă. Este altul de la o seară la alta, cîștigînd în profunzime, crescînd în expresivitate. Aici, realitatea este visată dinamic și îmbogățită în procesul oniric.

Prezenta acestui spectacol în Marea Britanie a fost la fel de oportună ca adevizionarea cu castraveți a unui grădinar lovit de secetă. Cît despre Newcastle, ce să mai vorbim... Acolo cărbunele s-a terminat de mult, iar minerii — acum șomeri din tată-n fiu — se amuză cu acte de vandalism colectiv televizate cu conștiințozitate de către T.V. britanică liberă. În timp ce trupa Teatrului de Comedie evolua în Marea Britanie la Newcastle nîngea cu sticle incendiare... Si m-am întrebă dacă minerii de acolo n-ar fi predispuși la catarsis văzînd „Visul...“ nostru, mai degrabă decît piesele făcute „special“ pentru ei de către cei doi dramaturgi britanici al căror nume îmi fac un titlu de glorie din a nu-l reține...

Londra, iulie — august 1991

THE DAILY TELEGRAPH

THEATRE / Charles Spencer on a Romanian version of *A Midsummer Night's Dream* at

Picture: ALASTAIR MUIR

Enchanting but strangely unsettling: Gabriela Popescu and Serban Ionascu in 'A Midsummer Night's Dream'

Dream of murky menace

